

PATRIC GAGNE

SZOCIOPATA

Open Books

A történet, amelyet éppen olvasni készülsz, igaz. Bár én mindent megtettem, hogy az információkat a lehető legpontosabban adjam át, az események időrendjét olykor összesűritettem, néhány párbeszédet újraalkottam, pár karaktert pedig összevontam. Egyes neveket, dátumokat és részleteket az ártatlanok (és nem annyira ártatlanok) személyazonosságának védelme érdekében megváltoztattam.

Bevezetés

Patric Gagne vagyok, szociopata. Szenvedélyes anya és feleség, előzékeny terapeuta. Rendkívül bájos és közkedvelt vagyok, sok barátom van. Tagja vagyok egy country clubnak. Minden elképzelhető alkalmat megragadok, hogy partit szervezzek. Szép házban élek. Író vagyok, szeretek főzni. Eljárok szavazni. Megnevettem az embereket. Van egy kutyám és egy macskám, a többi kutyás-macskás nőhöz hasonlóan én is telekocsizom, és az autóban ülve várom a gyerekeket az iskola előtt.

Első ránézésre pont olyan vagyok, mint az összes többi átlagos amerikai nő. A közösségi profiljaim alapján boldog anyuka és szerető partner vagyok, bár a posztjaimban akad némi borderline-os és narcisztikus beütés. A barátaid valószínűleg azt mondanák, kedves vagyok. De tudod, mit?

Ki nem állhatom a barátaidat.

Hazudok, lopok, érzelmileg sekélyes vagyok. Mondhatni, immunis a megbánásra és a bűntudatra. Mindenkit manipulálok. Nem érdekel, mit gondolnak mások. Nem érdekel, mi erkölcsös és mi nem. Nem érdekel, és kész. A szabályok nem befolyásolják döntéseimet. Bármire képes vagyok.

Ismerősen cseng?

Ha a kezembe vetted ezt a könyvet, akkor fogadni mernék, hogy igen. Te is az egyike lehetsz annak a becslések szerinti tizenötmillió amerikainak, akikről úgy vélik, szociopáták lehetnek. Vagy esetleg ismerhetsz egyet a milliók közül, akiket személyiségük alapján a szociopata spektrumra helyeznek. És most nem a bűnözőkről beszélünk, hanem orvosokról, ügyvédekről, tanárokról, postásokról... A szociopáták mindenhol ott rejtőznek úgy, hogy gyakorlatilag a szemünk előtt vannak. Nem kell mást tenned, csak kinyitni a szemedet.

Nálam ez már igen korán elkezdődött. Míg a környékbeli gyerekek bicikliztek és a barátaikkal játszottak, én rejtélyes dolgokról olvastam. Többnyire valódi bűncselekményekről. Lenyűgözött az emberek sötét oldala. Mitől lesz valaki ördögi? Mitől lesz képes az ember szörnyűségekre? Tudni akartam.

Így amikor belebotlottam a „szociopata” kifejezésbe, úgy hittem, megvan a válasz. Már korábban is hallottam a kifejezést. De vajon mit jelent? Mit jelent pontosan az, hogy valaki szociopata? Úgy gondoltam, a szótár majd megmondja. Aztán amikor levettem a polcra az elnyűtt és megsárgult, 1980-as kiadású *Funk & Wagnallst*, rá kellett jönnöm, hogy nincs is benne ez a szó.

Azt hittem, ez valami tévedés, ezért bementem anyukám dolgozószobájába, hogy megnézzem az ő szótárában. Neki az újabb kiadás volt meg, úgy gondoltam, abban biztosan szerepelnie kell a „szociopata” kifejezésnek. De nem így volt. Láttam, hol *kellene* lennie – pontosan a „szociológus” és a „szócsalád” címszavak között –, de nem volt ott semmi. Mintha nem is létezne. Ám én tudtam, hogy létezik. Láttam már könyvekben. Hallottam a hírekben,

hallottam az iskolában. Még a naplómban is írtam róla. Tudtam, valahol a nagyvilágban megvan a definíciója a szociopata kifejezésnek. Csak meg kell találnom.

Utólag visszatekintve mindennek megvolt az értelme. A pszichológia doktoraként mindig lenyűgöz a tudatalatti ravasz zsenialitása: hogy miért vonzódunk bizonyos témákhoz, és miért vagyunk közömbösek mások iránt. Freud szerint nincsenek véletlenek, és nem kell hozzá doktorátus, hogy valaki kitalálja, miért választottam ezt a területet. Nem kell értened Freudot ahhoz, hogy felfogd az összefüggést. Nem kell hinned a sorsban ahhoz, hogy lásd, az én utam nem vezethetett másfelé.

A figyelmeztető jelzések már a kezdetektől megjelentek. Már hétévesen tudtam, hogy valami nem stimmel velem. Nem úgy érdekelték a dolgok, ahogyan a többi gyereket. Bizonyos érzelmek – mint a boldogság és a harag – ösztönösen jöttek, még ha kissé szórványosan is. De a szociális érzelmek – mint a büntudat, az empátia, a megbánás, sőt még a szeretet is – nem. Legtöbbször nem éreztem semmit. Ezért „rossz” dolgokat csináltam, hogy elűzzem a semmit. Olyan volt ez, mint valami kényszer.

Ha akkoriban kérdeztél volna, akkor úgy írtam volna le mindezt, mint egyfajta nyomást, amely a fejemben egyre jobban nőtt – mint ahogyan a régi hőmérőkben felkúszik a higany. Eleinte szinte észrevétlen volt, épp csak jelzett a radar. Idővel azonban erősebb lett. A leggyorsabban úgy tudtam enyhíteni ezen a nyomáson, ha valami vitathatatlanul rosszat tettem, amelytől mindenki más az egyik olyan érzelmet érezné, amelyre én képtelen voltam. Szóval ilyeneket csináltam.

Gyerekként nem tudtam, hogy lehetett volna más választásom is. Nem tudtam semmit az érzelmekről vagy a pszichológiáról. Nem tudtam, hogy az emberi agy, úgy mond, empátiára termett, ahogyan azt sem, hogy az érzelmekhez való természetes hozzáférés hiányából fakadó nyomás az egyik oka, ha valaki kényszeresen erőszakosan és destruktív módon viselkedik. Csak annyit tudtam, hogy szeretek olyan dolgokat csinálni, amelyekről érzek valamit, *bármit*. Ez is jobb volt, mint a semmi.

Most, felnőttként, már el tudom mondani, miért viselkedtem így. Hivatkozhatok a kutatásokra, amelyek a szorongás és apátia között lévő kapcsolatot vizsgálják, és arra, hogy a belső konfliktussal járó stressz feltehetően tudat alatt arra készíti a szociopátákat, hogy destruktívan viselkedjenek. Felteszem, hogy az a nyomás, amit megtapasztaltam, szinte biztosan negatív reakció volt az érzéshiányomra, és azért éreztem késztetést arra, hogy rosszul viselkedjek, mert agyam így próbálta meg a „normális” látszatát kelteni. Ezekre az információkra nem volt könnyű rátalálni. Vadásznom kellett rájuk.

És még mindig vadászom.

„Szociopata” – milyen rejtélyes szó! Eredete évszázados tudományon alapszik, de azóta, tévesen, ezzel a szóval fedik le gyakorlatilag az összes bűnt. Nincs egyetlen, egységes definíció a kifejezésre, már nincs. A szó egyfajta paradoxonná vált, akárcsak az emberek, akiket jelöl. Alakváltoztató, amelynek jelentéséhez gyakran merő gúny és vádaskodás tapad. A „szociopata” szó sokkal több érzelmet hív elő, mint amire a pszichoanalízis képes. Miért van ez így?